

Introducere & context

Alături de Mihai Eminescu, Ion Luca Caragiale și Ion Creangă, Ioan Slavici este unul dintre cei patru mari clasici ai literaturii române. Acesta se remarcă prin fina observație a universului rural, expunând procesele profunde ale sufletului țăranului.

Nuvela realist-psihologică „*Moara cu noroc*”, scrisă de Ioan Slavici și publicată pentru prima oară în volumul „*Novele din popor*”, în anul 1881, îl are ca personaj principal pe Ghiță, un personaj complex construit, trăsăturile sale fiind conturate cu multă rigurozitate pe întreg parcursul acțiunii.

Statut social / moral / psihologic

Din punctul de vedere al statutului social, Ghiță poate fi caracterizat drept un om cu o stare modestă. Inițial, acesta este un cizmar sărac și tată de familie, pe umerii săi apăsând toată responsabilitatea bunăstării familiei. Situația materială precară îl încurajează să-și dorească o schimbare; acest lucru conduce la luarea în arendă a cârciumii de lângă Moara cu noroc. Obiectivul său era de a asigura familiei un trai mai bun. Această schimbare a statutului social: de la cizmar, la cel de cârciumar atrage după sine, pe de-o parte, o îmbunătățire materială considerabilă, dar care, pe de altă parte, va avea un mare impact la nivelul statutului **psihologic** și **moral**: odată cu schimbarea condiției materiale, Ghiță va renunța la **valorile morale** care îl caracterizau inițial, degradându-se treptat. Conflictul interior al lui Ghiță avea să genereze și conflicte exterioare. Dacă la începutul nuvelei exista acea armonie a familiei lui Ghiță, îl regăsim într-o situație din ce în ce mai tensionată pe parcursul acțiunii.

Precizarea trăsăturii predominante

Ghiță se înscrie în **tiparul personajelor realiste**, fiind centru al acțiunii. Întrucât acesta este personaj principal, acțiunea se va concentra în jurul său, iar conflictele vor fi generate sau se vor îndrepta spre acesta. Ghiță ilustrează tipul cârciumarului dominat de dorința de înavuțire, trăsătură care avea să influențeze evoluția sa pe toată durata acțiunii.

O trăsătură relevantă a personajului principal din nuvela „*Moara cu noroc*” de Ioan Slavici o reprezintă **nehotărârea**. Cu toate că, la începutul nuvelei, Ghiță nu putea fi considerat un arivist, puternica dorință de înavuțire are să îl transforme pe eroul lui Slavici într-un antimodel moral.

Două episoade relevante

O secvență semnificativă pentru ilustrarea acestei trăsături morale poate fi considerată aceea în care Ghiță, protagonistul nuvelei, ajunge să îl acopere pe Lică Sămădăul, având o înțelegere cu acesta. Această decadentă morală a lui Ghiță se va materializa prin fapte tot mai concrete: de exemplu, falsele declarații în instanță, prin care Ghiță încearcă să îl acopere pe răufăcător. Întrucât asemenea practici nu îi erau deloc specifice, Ghiță va încerca ulterior să își repare greșelile, colaborând cu Pinte pentru prinderea sămădăului.

Un alt episod relevant, care poate sublinia nehotărârea lui Ghiță, este acela în care Ghiță își lasă soția, pe Ana, în brațele lui Lică, renunțând, simbolic, la ultima fărâmă de demnitate. Acest fapt avea să atingă un punct culminant în momentul în care Ghiță își ucide soția.

Elemente de structură și compoziție

Eroul lui Slavici va fi **caracterizat atât în manieră directă, cât și indirectă**. Caracterizarea directă este realizată, în primul rând, de către narator. Acesta va prezenta câteva calități ale lui Ghiță înainte ca el să se schimbe din pricina avariției: „un om harnic și sârguitor, era mereu așezat și pus pe gânduri, se bucura când o vedea pe dânsa veselă”. Tot naratorul îl va caracteriza direct și atunci când încep să se observe schimbările personajului: „se aprindea pentru orice lucru de nimic, nu mai zâmbea ca înainte, ci râdea cu hohot încât îți venea să te sperii de el”.

Caracterizarea indirectă se va realiza evolutiv pe parcursul acțiunii nuvelei. Premiza de la care pornește Ghiță este aceea că sărăcia echivalează cu lipsa demnității. În acest sens, acesta va ajunge să fie agent al unor fărădelegi în speranța că va scăpa de această temere a sărăciei. Atitudinea, gesturile, felul în care Ghiță interacționează cu celelalte personaje ne ajută să observăm schimbarea care are loc în mentalitatea sa. Avem de a face cu un continuu proces de degradare a unui individ condus din ce în ce mai mult de o dorință toxică: avariția. Apogeul acestei dorințe este atins în momentul în care Ghiță își lasă nevasta în mâinile Sămădăului, iar pe urmă o ucide.

Simetria incipit-final poate fi considerată un factor relevant pentru construcția personajului lui Slavici: cuvintele soacrei lui Ghiță pot fi considerate un avertisment moral din partea autorului: „liniștea colibeii te face fericit”. În fața acestor cuvinte, Ghiță va manifesta o atitudine ironică, anticipând degradarea morală ulterioară: „Vorbă scurtă, răspuns Ghiță, să rămânem aici, să cârpec și mai departe cizmele oamenilor”. Finalul nuvelei va fi dictat tot de soacra lui Ghiță: „Simțeam eu că nu are să iasă bine; dar așa le-a fost dat!”.

Concluzie

Obsesia pentru bani și fascinația nesănătoasă pentru caracterul lui Lică îl vor determina pe Ghiță să atingă o treaptă ultimă a involuției sale morale. Un personaj rotund, aflat în armonie cu celelalte, caracterizat de îndemânare și optimism la începutul nuvelei, avea să se îngusteze din ce în ce mai mult din cauza unor vicii pe care nu a putut să le depășească și să le trateze. Drama psihologică pe care o trăiește se datorează atât instinctului exacerbat al înavuțirii, cât și încălcării moralei satului arhaic (reprezentată de soacra sa). În viziunea lui Tudor Vianu, Slavici are abilitatea de a fora în adâncimile psihicului uman, de a înțelege în profunzime gândurile. După cum afirmă criticul, „povestitorul vede oamenii lui dinlăuntru, în sentimentele sau în crizele lor morale”: Ghiță nu este o excepție, fiind un personaj verosimil, pe deplin radiografiat de prozator, o victimă a propriilor vicii, care, conform viziunii moralizatoare a scriitorului, trebuie să își ispășească greșelile în final.

Repere critice

„Lumea satelor, la noi a găsit în Slavici unul dintre cei dintâi cronicari fideli și realiști”: Al. Philippide

„Ceea ce pare nou și fără asemănare în epoca începuturilor lui este analiza psihologică pe care Slavici o practică într-un limbaj abstract.(...) povestitorul vede oamenii lui dinlăuntru, în sentimentele sau în crizele lor morale”: Tudor Vianu

„acel amestec de bine și de rău ce se află la oamenii adevărați”: G. Călinescu